

obrambe naroda proti zlorabi državne oblasti in krivicam oblastnikov. Posebno se naslanja na sledeča izvajanja dr. Pavlice, temelječa na naukih sholastikov, zlasti jezuita Suareza, ki pa niso vsi splošno priznani: »Načelo in konec politične oblasti... je občna blaginja — bonum commune. Skrb za občno blaginjo ima ves narod v celoti, zato pa je politična oblast od Boga podeljena celemu narodu. Čeprav je v rokah enega človeka, je vendar le oblast celega naroda, ker je vladar nima kot osebno pravico, ampak kot pravico, podeljeno od Boga za celo občino ali državo. Ako bi torej vladar ali zbor vladajočih očitno zlorabil politično oblast za osebne namene ali pa proti koristim države, bi v tem njegovo obnašanje ne bilo »v imenu božjem«, ampak v imenu osebnega izvolja — v imenu revolucije. — Narod ima v imenu božjem oblast pozvati vladarje, da naj vršijo dolžnosti, in tudi pravico premeniti vladajoče osebe v tem zmislu. — Toda pregreha mora biti očitna, celemu narodu jasna, trajna, ki se ne dá zlepa odpraviti. Nezaupanje mora biti izpričano in mora biti res nezaupanje celega naroda. Nikakor ga torej ne sme narekovati strast ali izvolja ali surova sila ali nevoščljivost ali koristolovstvo enega stanu ali ene politične stranke...« (Naštevajo se grehi drž. političnih oblasti proti ljudstvu, cerkvi, pravosti). »Politična oblast je zatirala narodnost in tudi to je pravni razlog, da si narod osvaja pravo samoobrambe.« (R. K., VII., str. 26—27.) Nato kaže dr. Lončar na vire krščanskega naziranja o razmerju naroda do državne oblasti, na pismo sv. Pavla do Rimljanov (XIII., 1—2), na vesoljno pismo sv. Petra (II., 18) na Dejanja apostolov (V., 29). Kar navaja dr. Lončar po dr. P. Janetu »Histoire de la science politique« v češkem prevodu o nazorih sv. Tomaža Akv., je netočno povedano in se le deloma strinja z nauki sv. Tomaža. Po vsem tem prihaja dr. Lončar do zaključka, da tudi krščansko naziranje priznava suvereniteto naroda, seveda sub specie aeternitatis.

Opozoril bi pa ob tem zanimivem razpravljanju, da nazori dr. Pavlice, ki jih navaja dr. Lončar, niso v nasprotju z Mahničovo zgoraj navedeno trditvijo, ker je imel Mahnič tam pred očmi — postopanje zedinjene Italije napram Cerkvam in državi¹; in to postopanje tudi v zmislu teorije Suareza in dr. Pavlice ni bilo utemeljeno, zahteve po narodnih, od vesoljne cerkve ločenih cerkvah v imenu narodnosti (narodnost višja od Boga) se pa dr. Lončar ni dotaknil (R. K., I., 287—289, VII., 52—54).

Omenil bi še mimogrede nekaj o dijaškem vohunstvu v devetdesetih letih, ki ga graja dr. Lončar na str. 26. Tega žalostnega pojava je kriva ravnotoliko

¹ To se vidi tudi na tistem mestu, ki ga dr. Lončar citira (R. K., I., 181): ... prestoli, ki so si jih (vladarji) postavno pridobili, so njihova nedotakljiva lastnina. Tudi plebiscit tu nič ne izda. Pravo Božje ni odvisno od narodove volje niti od večine glasov. In da bi številno tudi vsi Italijani glasovali za združenje, s tem ne izgube legitimni vladarji svojega prava... Največe mednarodno zločinstvo v našem veku je rušenje postavnih držav v imenu narodnosti. Najpripraviša, najčastitljivejša država pa, ki se je žrtvovala narodnostni ideji, je bila papeževa. Ako se smejo pravice tako starodavne, zgodovinske tako utemeljene žaliti v imenu narodnosti, kaj bi bilo še potem sveto revoluciji. Evropa se bo za to zločinstvo še bitko pokorila.

podivjanost in nepoštenost tačasnega boja proti Mahniču in Missiji, posebno tisto neosnovano očitjanje brezdomovinstva, kot pa nesrečna metoda pristašev katoliško narodne stranke, da bi se ga ubranili.

Lončarjeva izvajanja se mimo Prijateljevih splošno odlikujejo po dobrodejni stvarnosti, dasi se nikjer ne zataji svobodomiselnosti socialist, posebno pa tudi v navajanju nesomišljeniških virov po zvestosti, ki jo n. pr. pri dr. Prijatelju večkrat pogrešamo.

Ivan Grafenauer.

Vesele povesti I. Fr. Jaklič: Za možem. — V pustiv je šla. Jos. Jurčič: Pravda med dvema bratoma. Zbirka Slovenskih povesti. Urejuje I. Grafenauer. 3. zvezek. Cena 60 vin. Str. 79. — Grafenauer je zbral tri povestice dveh pisateljev Dolenjcev pod naslovom Vesele povesti. To zmoti bi napravil vsak izmed nas, ker smo se že zdavnaj živeli v to, da se nam mora zdeti slikanje kmetškega miljeja predvsem komično. Ne maram raziskavati, kdo je bolj kriv te napake, mi ali pisatelji; vsekakor je gotovo, da je to napaka. Povestice bi z isto pravico imenovale podučne, ker nam razkrivajo različne slabosti in kažejo dobre zglede. Zlasti je to očitno pri Jurčičevi, ki je izšla l. 1879. Dasi Jurčič Stritarja ni posebno cenil, se je vendar dal vplivati od njegove teorije, da bodi umetnost učiteljica ljudstva, namreč kmetškega. Po Levstik-Jurčičevem prepričanju iz prejšnje dobe naj bi bila umetnost le glasnica ljudstva, misliti si moramo vedno kmetškega, ki naj bi bilo vir vsega dobrega v literaturi in jezikoslovju. To dvojno hotenje živi še v Jakliču, saj je začel svoje pisateljevanje v devetdesetih letih čisto v Jurčičevi maniri s slikanjem vaških originalov. A med Jurčičem in našima povesticama leži še realizem Zvonovcev in naturalizem, ki se javlja pri Jakliču v mirnem, od pisatelja nemotenem pripovedovanju. — Jurčič pripoveduje svojo kmetško zgodbo neki inteligenci, za katero ima še vse polno vmesnih opomb. Tako je mogoče, da njegov Tone, ki zna komaj pet besed v redu izpregovoriti, sedi »kakor Marius na razvalinah kartaških«, ali doživi v Zatični pred kloštrskim potokom svoj Rubikon. Jaklič nima takih stvari nič več, dasi nezavestno v kmetških dogodkih še vedno rad poudarja take strani, ki na inteligenco »veselo«, pravzaprav smešno vplivajo. Oba pripovedujeta dogodke iz kmetškega življenja, a Jurčiču je važnejša oseba, karakter, Jakliču dogodek, zato, kadar zabredeta v napake, Jurčič karikira osebe, Jaklič dogodke in prizore; Jurčičeva specialiteta so monologi, Jakličevi dialogi. Jurčič hoče biti za vsako ceno zanimiv, zato je njegov govor poln drastičnih primer, zato zamenja večkrat ljudskost z robotostjo, Jaklič hoče biti za vsako ceno naturen, zato identificira večkrat ljudskost z robotostjo. Jurčič slika kmeta v njegovi kremenitosti, Jaklič v njegovi naivnosti. Dasi sta oba na zunaj ozki krog vaškega življenja zožila in ostala bolj pri površini, vendar sta že ugledala sredi svojega ljudstva, kljub njegovi trmoglavosti, škodoželjnosti in pohlepnosti, ki toliko zažabi, kakor daleč seže razum, tudi njegovo v bistvu dobro dušo, da zasede v neskaljeni prisrčnosti iz žuljavih rok in neokretnih ustnic. Toda oba se še vprašujeta kako je, ne pa, zakaj; morda se bo novi rod lotil tega problema. Grafenauer je napisal za zbirko kratek uvod, kjer je oba avtorja kratko predstavil občinstvu, kateremu je knjiga namenjena.

Dr. J. Šilec.